

Fimmtudaginn 12. nóvember 1998.

Nr. 100/1998.

A/S Veidekke

(Vilhjálmur H. Vilhjálmsson hrl.)

gegn

Flugmálastjórn

(Baldur Guðlaugsson hrl.)

Verksamningur. Tómlæti.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Gunnlaugur Claessen og Arnljótur Björnsson og Björn Þ. Guðmundsson, settur hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 5. mars 1998. Hann krefst þess aðallega, að hinn áfrýjaði dómur og meðferð málsins í héraði frá og með aðalmeðferð 20. janúar 1998 verði dæmd ómerk og málinu vísað heim í hérað. Til vara krefst hann þess, að stefndi greiði sér 2.278.519 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 1. janúar 1994 til greiðsludags. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess, að héraðsdómur verði staðfestur og áfrýjandi dæmdur til að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

I.

Aðalkröfu sína um heimvísun málsins reisir áfrýjandi á því, að þörf hafi verið á því í héraði að kveðja til sérfróða meðdómsmenn til setu í dómi. Ekki verður á það fallist, að ágreiningur málsaðila sé þannig vaxinn, að meðdómenda hafi verið þörf. Verður kröfu áfrýjanda um heimvísun málsins því hafnað.

II.

Með verksamningi 9. september 1991 tóku áfrýjandi og Krafttak sf. að sér tilteknar framkvæmdir á Egilsstaðflugvelli fyrir stefnda. Fyrir verkið skyldi stefndi greiða 116.369.590 íslenskar krónur og 21.658.867 norskar krónur. Samningsfjárhæðina átti að inna af hendi eftir því, sem verkinu miðaði. Í viðskiptum við stefnda kom Krafttak sf. oft fram fyrir hönd áfrýjanda.

Við samanburð á bókhaldi áfrýjanda og Krafttaks sf. annars vegar og stefnda hins vegar kom síðar í ljós mismunur, sem málsaðilar eru nú sammála um, að sé gengismunur. Þessi munur nemur fjárhæðinni, sem áfrýjandi krefur stefnda um til fullra efnda á verk-samningnum. Stefndi ber hins vegar fyrir sig, að í september og október 1993 hafi farið fram lokauppgjör á greiðslum fyrir verkið samkvæmt sérstöku samkomulagi og fullnaðargreiðslu, sem áfrýjandi sé bundinn við, sbr. VI. kafla hér á eftir.

III.

Í kafla II.8.4 útboðsskilmála, sem fylgdu verksamningi málsaðila, segir, að innan sex mánaða frá útgáfudegi viðtökuvottorðs varðandi allt verkið beri verktaka að gera endanlegan reikning og leggja hann fyrir fulltrúa eiganda, þ. e. stefnda, til samþykkis.

Áfrýjandi gerði ekki reikning samkvæmt þessu ákvæði, heldur sendi stefndi honum bréf, dagsett 10. október 1993, ásamt greiðslu í tékka, út gefnum 11. október 1993, að fjárhæð 1.955.251 króna. Í bréfinu var sundurliðun á greiðslunni, og sagði þar, að um væri að ræða lokagreiðslu til Krafttaks sf. Þessa fjárhæð byggði stefndi á yfirliti, sem áfrýjandi lét gera „yfir reikninga senda Flugmála-stjórn“. Samkvæmt yfirlitinu var kostnaður verksins talinn vera 325.505.463 krónur. Í áðurnefndu bréfi stefnda 10. október 1993 var bætt við vöxtum bæði vegna verklauna í norskum og íslenskum krónum, svo að stefndi taldi heildarkostnaðinn við verkið vera 335.619.313 íslenskar krónur. Óumdeilt er, að stefndi hafði þegar greitt 333.664.062 krónur, svo að eftirstöðvarnar námu 1.955.251 krónu, sem var fjárhæð tékkans.

Féhirðir stefnda á þessum tíma bar fyrir dómi, að framangreint yfirlit áfrýjanda hefði verið lagt til grundvallar um kostnað verksins, þ. e., hvað verkið hefði kostað í raun og veru. Féhirðirinn sagðist hafa tekið þátt í viðræðum, sem leiddu til lokauppgjörsins. Kvaðst hann muna, „að við féllumst á það, að ef verkið kostaði þessar 325 milljónir, ætti það sannarlega að standa“. Sérstaklega aðspurður sagði féhirðirinn, að umræðurnar um þetta yfirlit hefðu tengst lokauppgjöri fyrir verkið.

Í lokadálki yfirlitsins er niðurstöðutalan 327.485.507 krónur. Féhirðirinn var spurður um, hvað hefði verið rétt um þennan dálk

yfirlitsins, og svaraði því, að framkvæmdastjóri áfrýjanda hefði farið fram á, að fyrir verkið yrðu greiddar 327.485.000, en ekki 325.505.463 krónur, en það hefði fengið „neikvæð viðbrögð“.

Árið áður, 27. ágúst 1992, hafði stefndi ritað áfrýjanda bréf og þar meðal annars verið farið fram á frest á greiðslum fyrir nánar tiltekna verkþætti. Jafnframt var tekið fram, að endanleg greiðsla frá stefnda færi fram í júní 1993, en vextir yrðu gerðir upp í júlí eða ágúst 1993. Einnig fór stefndi fram á í bréfinu, að aðilar ræddu um þetta mál í Osló 31. ágúst 1992. Í bréfi stefnda til áfrýjanda 11. september 1992 var vísað til fundarins í Osló og meðal annars sagt, að lokauppgjör reikninga við áfrýjanda myndi fara fram í júlí 1993. Það var hins vegar ekki fyrr en 10. september 1993, að fulltrúar málsaðila hittust í Billingsstad í Noregi og undirrituðu skjal, sem hljóðar svo í íslenskri þýðingu:

„Varðandi verkið að Egilsstaðaflugvelli, EGS-5, hafa viðkomandi aðilar fallist á eftirfarandi:

1. Allar fjárhagslegar skuldbindingar milli viðkomandi aðila hafa verið gerðar upp, þar á meðal vextir reiknaðir á greiðslum, sem frestað var.

2. Verkinu hefur verið lokið á fullnægjandi hátt fyrir aðila.

3. Fundur þessi markar formleg verklok utan umsamda verklokatryggingu.“

Í framhaldi af þessu sendi stefndi áfrýjanda áður nefndan tékka 11. október 1993, að fjárhæð 1.955.251 kr., með þeim orðum, að um væri að ræða lokagreiðslu fyrir verkið.

IV.

Við munnlegan málflutning fyrir Hæstarétti var lagt fram bréf áfrýjanda til stefnda 28. júní 1994 með athugasemdum við vaxtaútreikning. Í bréfi 12. október 1994 krafði áfrýjandi stefnda um óreikningsfærða og ógreidda vexti, að fjárhæð 1.556.109 krónur.

20. febrúar 1995 sendi endurskoðandi áfrýjanda stefnda bréf, og segir þar, að skrifstofu hans hafi verið falið að ganga frá lokauppgjöri við stefnda vegna framkvæmda við Egilsstaðaflugvöll. Nemi skuldin 2.306.092 krónum í árslok 1993 samkvæmt viðskiptayfirliti. Virðist það vera í fyrsta sinn, sem skýr krafa kom fram um greiðslu

vegna gengismunar. Áfrýjandi ítrekaði þessa kröfu í bréfi 20. mars 1995.

V.

Með bréfi 16. október 1995 krafði áfrýjandi stefnda enn um greiðslu vegna gengismunar, en nú að fjárhæð 2.413.549 krónur. Sagði meðal annars í bréfinu, að þegar yfirlit stefnda 10. október 1993 yfir greiðslur fyrir verkið séu athugaðar, komi í ljós, að kostnaður við verkið sé sagður 325.505.463 krónur. Í bréfi 29. janúar 1996 ítrekaði áfrýjandi þessa kröfu, sem þá er talin nema 3.012.333 krónum með áföllnum dráttarvöxtum. 12. mars 1996 krafðist lögmaður greiðslu úr hendi stefnda og taldi skuldina þá nema 3.105.981 krónu. Í bréfi 13. júní 1996 lagði lögmaðurinn til, að endurskoðendum beggja aðila yrði falið að fara yfir málið í sameiningu og kanna, hvort ekki væri unnt að ná viðunandi niðurstöðu. Í bréfi 5. júlí 1996 féllst stefndi á þessa málaleitan áfrýjanda og tilnefndi starfsmann ríkisendurskoðunar til þess „að vera okkar fulltrúi í umræddu uppgjöri“.

Endurskoðendurnir skiluðu álit í bréfi 20. janúar 1997. Segir þar, að þeir hafi kannað þau atriði, sem lágu til grundvallar áðurnefndri kröfu áfrýjanda á hendur stefnda. Þeir telji, að krafan sé einkum gengismunur, en hluti verksamnings hafi verið bundinn í norskum krónum, og hafi reikningar að hluta verið gerðir í þeim gjaldmiðli. Veittur hafi verið greiðslufrestur vegna umræddra reikninga, og á þeim tíma, sem hafi liðið, frá því að reikningar voru gerðir og þar til þeir voru greiddir, hafi myndast gengismunur, sem ekki virðist hafa verið færður í bókhaldi stefnda. Við þessa athugun hafi komið fram af hálfu stefnda, að hann teldi, að aðilar hefðu lokið uppgjöri á verkinu og áfrýjandi hefði samþykkt, að fullnaðargreiðsla hefði verið innt af hendi. Niðurstaða endurskoðendanna var sú, að þeir töldu útreikning kröfu áfrýjanda réttan, en þeir legðu ekki mat á, hvort lokauppgjör hefði þegar farið fram.

Í bréfi lögmanns áfrýjanda 28. janúar 1997 var vísað til bréfs endurskoðendanna og meðal annars sagt: „Umbjóðandi mótmælir því að hafa fallið frá kröfum vegna gengismunar og/eða vaxta vegna greiðsludráttar. Lokauppgjör snerist um magntölur og þ. a. l. heildar-

samningsfjárhæð verksins. Um það náðist samkomulag.“ Krafa áfrýjanda á hendur stefnda var síðan ítrekuð.

Fjármálastjóri stefnda var spurður að því fyrir dómi, hvers vegna endurskoðendur hefðu verið fengnir til að fara yfir útreikninga, ef stefndi taldi, að fullnaðaruppgjör hefði verið gert. Fjármálastjórinn sagði ástæðuna þá, að ef í ljós hefði komið, að einhver reikningur hefði ekki verið bókaður hjá Flugmálastjórn, ekki verið greiddur eða fram hefðu komið einhverjar slíkar augljósar villur, hefði stefnda borið að fara yfir það.

VI.

Eins og greinir í III. kafla að framan, bar áfrýjanda samkvæmt verksamningi að gera endanlegan reikning og leggja hann fyrir fulltrúa stefnda til samþykkis innan sex mánaða frá útgáfudegi viðtökuvottorðs um allt verkið. Það gerði hann ekki, heldur útbjó yfirlit á grundvelli reikninga, sem hann hafði sent stefnda, svo sem að framan er getið. Á þessu yfirliti koma fram tvær heildarniðurstöðutölur verklauna, önnur að fjárhæð 325.505.463 krónur og hin að fjárhæð 327.485.507 krónur. Stefndi telur, að í viðræðum aðila um þetta yfirlit hafi náðst samkomulag um það að leggja fyrri fjárhæðina til grundvallar sem heildarkostnað við verkið. Sendi stefndi áfrýjanda lokagreiðslu samkvæmt því í tékka, út gefnum 11. október 1993, eins og fyrr segir.

Áður en til þess kom, hafði stefndi ritað áfrýjanda bréf 27. ágúst 1992, þar sem sagði, að stefnt væri að lokagreiðslu í júní 1993, og enn fremur bréf 11. september 1992, þar sem sagði, að lokauppgjör reikninga myndi fara fram í júlímánuði 1993. Þessi bréf bera ótvírátt með sér, að stefnt var að lokauppgjöri um þetta leyti árið 1993. Svo fór, að samkomulag var gert 10. september 1993, þar sem meðal annars sagði, að allar fjárhagslegar skuldbindingar milli aðila hefðu verið gerðar upp, þar á meðal vextir reiknaðir af greiðslum, sem frestað hefði verið.

Áfrýjandi tók athugasemdalaust við greiðslu stefnda með tékka 11. október 1993, sem hinn síðarnefndi taldi lokagreiðslu. Það var ekki fyrr en við áramótauppgjör 1993/1994 á bókhaldi áfrýjanda, að hann taldi stefnda skulda sér fé vegna verksins. Áleit hann í fyrstu vera um að ræða ógreidda vexti, svo sem bréf hans til stefnda bera

með sér. Við sameiginlega athugun endurskoðenda málsaðila kom í ljós 20. janúar 1997, að skýringin á misræmi í bókhaldi málsaðila reyndist vera gengismunur, sem áfrýjandi telur sig eiga kröfu til úr hendi stefnda og er tilefni máls þessa.

Þegar virt er, að áfrýjandi fór ekki eftir ákvæðum verksamnings um skyldu sína til að leggja fram endanlegan reikning fyrir verkið, samkomulag 10. september 1993 um, að allar fjárhagslegar skuldbindingar milli aðila hefðu verið gerðar upp, athugasemdalaus viðtaka áfrýjanda á greiðslu stefnda 11. október 1993 og tómlæti hans um að hafa uppi ætlaða kröfu vegna gengismunar á hendur stefnda allt til ársins 1995, ber áfrýjandi sönnunarbyrði um, að raunverulegt lokauppgjör á viðskiptum málsaðila samkvæmt verksamningnum hafi ekki farið fram. Sú sönnun hefur ekki tekist. Verður ekki litið svo á, að í þátttöku stefnda í að fara yfir bókhald málsaðila, sem lauk með sameiginlegri könnun endurskoðenda beggja aðila í janúar 1997, hafi falist viðurkenning á því, að samkomulagið 10. september 1993 og lokagreiðsla stefnda 11. október 1993 væri ekki endanlegt uppgjör skuldbindinga stefnda samkvæmt verksamningnum.

Í greinargerð áfrýjanda fyrir Hæstarétti ber hann fyrir sig, að samkomulaginu 10. september 1993 megi víkja til hliðar samkvæmt 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Þessari málsástæðu mótmælti stefndi fyrir Hæstarétti sem of seint fram kominni. Áfrýjandi hefur ekki fært fram nein haldbær rök til stuðnings þessari málsástæðu, og verður henni ekki sinnt.

Með vísan til alls þess, sem nú var rakið, ber að sýkna stefnda í málinu.

Eftir þessum málsúrslitum verður áfrýjandi dæmdur til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem verður ákveðinn eins og í dómsorði segir.

D ó m s o r ð:

Héraðsdómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, A/S Veidekke, greiði stefnda, Flugmálastjórn, 250.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 13. febrúar 1998.

Mál þetta, sem dómtekið var 20. janúar 1998, er höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af A/S Veidekke, Olav Brunborgs vei 4, Billingstad, Noregi, gegn Flugmálastjórn, kt. 550169-6819, Flugturninum, Reykjavíkurflugvelli, Reykjavík, með stefnu, birtri 6. maí 1997.

Dómröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða 2.413.549 krónur með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 1. janúar 1994 til greiðsludags. Jafnframt krefst stefnandi málskostnaðar að mati dómsins.

Dómröfur stefnda eru þær, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og honum dæmdur málskostnaður að skaðlausu.

Málavextir.

Aðilar málsins gerðu árið 1991 verksamning um framkvæmdir við 5. og síðasta áfanga flugbrautarinnar á Egilsstöðum, sem varðaði efsta hluta burðarlags og lagningu slitlags. Verkið var unnið á árunum 1991 til 1992, og samkvæmt almennum skilmálum útboðsins skyldi greiða verktaka eftir því, sem verkinu miðaði. Samkvæmt samningnum átti að greiða fyrir verkið að hluta í norskum krónum og að hluta í íslenskum krónum. Reikninga átti að gefa út í lok hvers mánaðar eftir því, hvernig verkinu miðaði. Fulltrúi verkkaupa átti að staðfesta innan fjórtán daga, að reikningar væru í samræmi við framkvæmdir. Samþykktan reikning átti verkkaupi að greiða innan fjórtán daga.

Vegna skorts á fjárveitingum og þess, að framkvæmdum var flýtt, gat stefndi ekki innt allar greiðslur af hendi á réttum tímum. Vegna dráttar á greiðslum af hálfu stefnda var síðar gert sérstakt samkomulag um vaxtagreiðslur, er höfðu nibor-viðmið, auk kostnaðar og þóknunar. Stefndi greiddi síðustu reikninga stefnanda og inn á umsamda vexti í áföngum fram eftir árinu 1993. Tóku aðilar upp viðræður árið 1993 um framkvæmd lokauppgjors, og framvísaði stefnandi yfirliti sínu um reikningsgerð. Niðurstöðutala þessa yfirlits var annars vegar þær 325,5 milljónir króna, sem málsaðilar að lokum reistu uppgjör sitt á, og hins vegar 327,5 milljónir króna, sem stefnandi krafðist. Þessu var hafnað af stefnda, sem taldi forsendur þess útreiknings rangar.

10. september 1993 var í Billingstad í Noregi undirritað samkomulag um uppgjör verksins. Reiddi stefndi síðustu greiðslu vegna verksins af hendi 10. október 1993 og sendi framkvæmdastjóra stefnanda og með henni sérstakt uppgjörslað, dagsett sama dag.

Við afstemmingu á bókhaldi stefnanda í árslok 1993 kom í ljós að sögn

stefnanda, að lokagreiðslan frá stefnda dugði ekki til að greiða upp reikningsfærða fjárhæð verksins. Í fyrstu taldi stefnandi, að um vanreiknaða vexti af hálfu stefnda væri að ræða. Málsaðilar fóru nú sameiginlega yfir vaxtaútreikninginn og komust að þeirri sameiginlegu niðurstöðu, að vaxtaútreikningurinn, sem lokauppgjörið miðaðist við, væri réttur.

Við nánari skoðun stefnanda kom í ljós, að við greiðslur frá stefnda hafði ekki verið tekið tillit til gengisbreytinga á norskri krónu frá gjalddögum reikninga og til greiðsludags. Tóku aðilar upp viðræður um þetta uppgjörsmál árið 1994. Málið var áfram rætt árið 1995, án þess að niðurstaða fengist eða endanleg afstaða stefnda til kröfunnar að mati stefnanda. Rituðu endurskoðandi og framkvæmdastjóri stefnanda stefnda bréf með nákvæmri greiningu á reikningum fyrir verkið og innborgunum. Þessum bréfum svaraði stefndi ekki.

Í júní 1996 létu aðilar endurskoðendur sína fara yfir málið og gera tillögu að niðurstöðu. Lá sú niðurstaða fyrir 20. janúar 1997, og var hún sú, að um gengismun væri að ræða, þ. e., að vegna greiðsludráttar á reikningum í norskri mynt hefði myndast mismunur, sem ekki hefði verið færður í bókhaldi aðila. Í sameiginlegu bréfi endurskoðendanna kom jafnframt fram, að stefndi taldi, að stefnandi hefði samþykkt, að fullnaðaruppgjör hefði farið fram.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Við afstemmingu á bókhaldi stefnanda í lok árs 1993 hefði komið í ljós, að lokagreiðsla frá stefnda hefði ekki dugað til að greiða upp reikningsfærða fjárhæð verksins. Hefði þá verið farið að skoða, hverju það sætti, og komið í ljós, að við greiðslur frá stefnda hefði ekki verið tekið tillit til gengisbreytinga á norskri krónu frá gjalddögum reikninga og til greiðsludags.

Þar sem gengi íslenskrar krónu hefði í flestum tilvikum lækkað gagnvart norskri, hefðu innborganir með íslenskum krónum á reikninga verksins í norskum krónum ekki dugað til greiðslu reikninganna. Mismunurinn sé stefnufjárhæð í þessu máli samkvæmt útreikningi endurskoðanda stefnanda.

Stefnandi mótmælir því, að lokauppgjör hafi farið fram, aðeins hafi verið gert samkomulag um magntölur og aukaverk. Ekkert sameiginlegt uppgjörslað liggja fyrir né fullnaðarkvittun frá stefnanda. Stefndi hafi sönnunarbyrðina fyrir því, að eftirgjöf kröfunnar hafi orðið.

Stefnandi heldur því fram, að það sé ótvíræð regla í íslenskum kröfurétti, þegar samið er um greiðslu í erlendum gjaldeyri, en greitt í gjaldeyri greiðslustaðar, að miða verði við verðmæti gjaldeyrisins á greiðsludegi, en

ekki útgáfudegi eða gjalddaga. Þessi regla eigi sér stoð í íslenskum dómum, meginreglu 41. gr. víxillaga nr. 93/1933 og eðli máls. Réttar efndir verði ekki, nema kröfuhafi fái í hendur verðmæti kröfu sinnar miðað við gjalddaga hennar.

Vaxta sé krafist frá 1. janúar 1994, en við þá dagsetningu miðist útreikningur kröfunnar. Upphafsdagur vaxta hefði með réttu átt að vera 10. október 1993, þegar verkið var gert upp, en stefnandi velji þann kost að gera það ekki, þar sem fyrir liggi óumdeildur útreikningur miðaður við áramótin 1993–1994. Auk þess sé sú niðurstaða stefnda hagstæðari.

Miðað er við meginreglur kröfu- og samningaréttar um réttar efndir peningaskyldu og eiginleika greiðslu. Þá er vísað til 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála um skyldu til greiðslu málskostnaðar og III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 um vexti.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Af hálfu stefnda er til þess vísað, að samkomulag hafi orðið um lokauppgjör verksins og það verið staðfest á fundi í Noregi 10. september 1993. Á skjali, sem undirritað var á fundinum og liggi fyrir í gögnum málsins, staðfestir stefnandi, að fullkomin sátt sé um lúkningu allra fjárhagsskuldbindinga, m. a. um vaxtaútreikning af þeim greiðslum, sem samkomulag varð um, að stefnandi lánaði stefnda, meðan á framvindu verksins stóð. Í samræmi við þær niðurstöður, sem fyrir lágu, hafi stefndi sent stefnanda loka greiðslu sína með bréfi, dagsettu 10. október 1993. Stefnandi hafi leyst til sín greiðslu samkvæmt lokauppgjörinu athugasemdalaust.

Staðhæfingar stefnanda um, að innborganir með íslenskum krónum á reikninga verksins í norskum krónum hafi ekki dugað til greiðslu krafanna, séu rangar, og er þeim mótmælt.

Það hefði ekki verið fyrr en ári eftir, að lokauppgjör fór fram af hálfu málsaðila, að athugasemdum hefði verið hreyft af hálfu stefnanda. Þær athugasemdir hefðu ekki varðað gengi eða gengisbreytingar, heldur hefði stefnandi haldið því fram, að vextir hefðu verið vanreiknaðir í lokauppgjörinu. Stefnandi hefði verið sýnt fram á, að sú athugasemd hans stæðist ekki. Það hefði loks verið með bréfi hins löggilta endurskoðanda í febrúar 1995, að fram hefði komið, að athugasemdir stefnanda vörðuð gengi norskrar krónu.

Það sé hins vegar alrangt, sem haldið sé fram af stefnanda, að yfirlit endurskoðanda hans sýni útreikning á gengisþróun frá útgáfudegi reikninga til greiðsludags. Því er afdráttarlaust hafnað, enda hagræði endurskoðandinn því, sem raunverulega gerðist í skjali þessu, eftir því sem henti í rökstuðningi fyrir fyrir fram gefinni niðurstöðu.

Það sé rökleysa að halda því fram, að stefndi hafi ofgreitt íslenska hluta verksins, sem nemi 7,4 milljónum króna, en skilið á sama tíma eftir skuld í norskum krónum. Innborganir hefðu átt að lækka skuldina sem slíka, en ekki teljast ofgreiðsla á hluta hennar. Þá sé í uppstillingu yfirlitsins innborgunum stefnda á ákveðna reikninga ráðstafað til greiðslu annarra reikninga en þeir raunverulega runnu.

Því er sérstaklega mótmælt, að fulltrúi ríkisendurskoðanda, sem fyrir hönd stefnda hefði farið yfir uppgjör verksins með löggiltum endurskoðanda stefnanda, hafi staðfest, að stefndi sé í skuld við stefnanda. Ekki liggi fyrir nein viðurkenning á því, að um lögmæta kröfu sé að ræða á hendur stefnda.

Þá sé það rangt, sem haldið sé fram af stefnanda, að hvorki liggi fyrir sameiginlegt uppgjörslað né fullnaðarkvittun. Vísað er þessu til staðfestingar í samkomulagið í Noregi.

Þá er því mótmælt, að stefndi hafi sýnt af sér tómlæti gagnvart kröfum stefnanda. Þeim hafi ofsinnis verið hafnað.

Þeirri málsástæðu er mótmælt, að það sé ótvíræð regla í íslenskum kröfuretti, þegar samið sé um greiðslu í erlendum gjaldeyri, en greitt í gjaldeyri greiðslustaðar, að miða verði við verðmæti gjaldeyrisins á greiðsludegi, en ekki útgáfudegi eða gjalddaga. Vísar stefnandi í 41. gr. víxillaga, sem hann telur geyma meginreglu og eðli máls þessa til stuðnings. Í málinu sé engin ástæða til að taka afstöðu til lögfræðilegs réttmætis þessarar staðhæfingar, því að allar þær greiðslur, sem stefndi hafi innt af henti til lúkningar skuld í norskum krónum, hefðu verið umreiknaðar á gengi greiðsludags, en ekki á gengi útgáfudags eða gjalddaga. Með greiðslurnar hafi verið farið með þeim hætti, sem málsástæða stefnanda segir, að átt hafi að gera. Stefnanda yfirsést, að gengi greiðsludags var alltaf notað, svo sem hann haldi fram, að borið hafi að gera.

Niðurstaða.

Fram kemur í málinu, að forsvarsmaður stefnanda hefur víðtæka reynslu á sviði verktakastarfsemi og reynslu af samningagerð á því sviði. Samningur aðila kveður á um greiðslu fyrir umsamið verk að hluta í íslenskum krónum, en að mestum hluta í norskum krónum, þ. e. rúmlega 80%. Óumdeilt er, að greiðslur gengu eðlilega fram að greiðslu 13. reiknings, af alls 17. Eftir það varð nokkur blöndun á greiðslu reikninga, þ. e., að reikningar, sem greiða átti í norskum krónum, voru greiddir í íslenskum krónum. Við skýrslutöku kom fram, að í tveimur tilvikum var þetta gert að beiðni stefnanda. Verkrákvæmdum var flýtt umfram það, sem gert var ráð fyrir í upphaflegri áætlun. Varð þá dráttur á greiðslum frá stefnda, þegar leið á

síðari hluta verksins. Þar sem verkinu var flýtt umfram fjárheimildir stefnda og vegna þess dráttar, er varð á greiðslum í norskum krónum, var gert sérstakt samkomulag með aðilum í ágúst 1991. Í samkomulaginu var gert ráð fyrir, að ef til þess kæmi, að stefnandi þyrfti að lána stefnda til framkvæmda, yrðu greiddir vextir, er hefðu nibor-viðmið, þá 10,4%, og að greiddur yrði kostnaður og þóknun, er næmi 2,6%. Ekki verður ráðið af samningnum, að annað kæmi til, yrði dráttur á greiðslum frá stefnda.

Leggja verður verksamning aðila til grundvallar í málinu auk fyrrgreinds samkomulags. Ekki eru ákvæði í þessum gögnum um gengi eða gengismun, en sérstök viðurlagaákvæði er að finna um vexti. Með því að ekki er tekið á því, hversu fara skyldi með gengismun, kæmi til hans, verður við það að miða, að hvor aðili um sig hafi borið áhættu, að því er þetta atriði snertir. Verður því ekki fallist á það með stefnanda, að hann hafi sýnt fram á, að hann eigi kröfu á hendur stefnda vegna þess gengismunar, sem kann að hafa myndast í viðskiptum aðila, og ber þegar af þeirri ástæðu að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda, en rétt þykir, að málskostnaður aðila falli niður.

Allan Vagn Magnússon héraðsdómari kvað upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Flugmálastjórn, skal sýkn af kröfu stefnanda, A/S Veidekke. Málskostnaður fellur niður.
